
Revolutie bij Leidse scratch-Messiah

DOOR MAR VAN DER VEER

De toevoeging van een 'barokversie' van Handels Messiah tijdens de Scratchdagen in de Pieterskerk te Leiden was een muzikale revolutie. Tot nu toe werkten de duizend koorzangers en orkestleden altijd met de bewerking die Mozart van de Messiah maakte. Dit jaar werd voor het eerst een tweede Messiah-avond aan de dagen toegevoegd, nu met het werk in een oorspronkelijke barokversie. Voor deze nieuwe aanpak was ook een nieuwe dirigent aangehouden, Steven Kavelaar.

Het was voor de ervaren Scratchzangers wel even wennen. Kon men tot nu toe naar hartelust uithalen in het Halleluja-koor, Kavelaar koos voor een subtiele benadering en paste die toe in alle koordelen. Het gevolg was dat de koorklank sterk afweek van wat gebruikelijk is tijdens de Scratchdagen. Een dag lang hamerde de dirigent op mildheid en doorzichtigheid. Zijn uiterst subtiele slagtechniek werkte daarbij stimulerend. Alsof hij voor een kamerkoor stond, zo dirigeerde hij duizend zangers. Alle fortetekens uit de partituur moesten de zangers negeren. Slechts op bepaalde momenten werden dynamische accenten gelegd. Ook de 'adagio'-aanduidingen aan het eind van bepaalde delen werden genegeerd. Kavelaar vond dat de langzame notatie al genoeg vertraging veroorzaakte.

Kreeg je bij voorgaande uitvoeringen wel eens kromme tenen van de hoge sopraannoten, door deze milde aanpak bleek de koorklank fraaier en zuiverder dan voorheen. Ook was het voor de koorzanger wennen aan het veel snellere tempo dan veelal gebruikelijk is.

De nieuwe aanpak had ook nadelen. Door het pittige tempo waren de snelle zestienden niet meer te volgen. De groepjes van vier werden uitsluitend bij benadering gezongen. Het was iets waar de dirigent geen moeite mee had. „Je hoeft ze niet allemaal te hebben. Als je er af en toe meer een neemt.” Bij een Scratch-Messiah gaat het in de eerste plaats om het plezier van het samen musiceren.

Interpretaties

Een ander nadeel was dat het geheel door de minimale aanpak erg vlak werd. Verschil tussen forte en piano bestond er nauwelijks. Het werk kreeg af en toe renaissance-achtige trekken, terwijl het wel een voorbeeld van dynamische barok is. Het zou goed zijn als musicologen niet alleen naar de noten maar ook eens naar de andere kunsten kijken als ze voorstellen tot interpretatie doen.

De muzikale revolutie kon het publiek niet deren. Het reageerde even enthousiast als bij een romantische uitvoering met daverende Halleluja's. Professionele zangers vertolkten de aria's en recitatieven. De countertenor Sietse Buwalda zong op innemende wijze de aria *He was despised*. Het orkest werd hier en daar gedragen door professionele spelers. De overige leden waren goedwillende Scratch-gangers.

Dat er vooral in de baspartij aan zuiverheid wel iets mankeerde, mocht aan het speelplezier niet afdoen. Bij een Scratch kun je alles verwachten. Plotseling vallende bekertjes, spontaan applaus en een reprise van het Halleluja-koor. Daar is het nu eenmaal Scratch voor.

